

1. Динаміка чисельності бугаїв-плідників на держплемстанціях у 1966—1971 рр., голлови

Породи	1966 р.	1970 р.	1971 р.		1971 р. % до 1966 р.
			голів	% до поголів'я всіх порід	
Всього дорослих бугаїв-плідників	7234	6783	6734	100,0	93
З них:					
симентальська	2961	2543	2461	36,5	83
червона степова	2213	1953	1849	27,5	84
чорно-ряба і голландська	606	835	892	13,3	147
білоголова українська	456	348	285	4,2	62
лебединська	241	242	230	3,4	95
інші породи	757	862	1017	15,1	134

і рентабельність діяльності держплемстанцій. Наведені в таблиці 2 дані свідчать про щорічне зростання середнього навантаження маточного поголів'я на одного бугая-плідника.

2. Середнє навантаження на одного плідника на держплемстанціях

Види тварин	1966 р.	1967 р.	1968 р.	1969 р.	1970 р.	1971 р.
Бугаї	1012	1035	1096	1121	1139	1148
Барани	606	652	689	721	761	843
Кнури	80	104	143	163	179	194

У 1971 р. на держплемстанціях Донецької і Одеської областей сім'ям одного бугая-плідника було осіменено 1410—1420 корів і телиць, барана — 1110—1639 вівцематок і ярок і кнура близько 248 свиноматок. На держплемстанціях Волинської, Львівської і Харківської областей сім'ям одного кнура осіменили 272—563 свиноматки.

Ще кращих показників досягли при використанні окремих плідників. На Арцизькій держплемстанції сім'ям бугая-плідника червоної степової породи Шоколада 9396 було осіменено 5003 корови і телиці, на Центральній дослідній станції штучного осіменіння (Бровари) сім'ям Акробата 1805 — бугая-плідника симентальської породи — 4207 корів і телиць. Сім'ям баранів цигайської породи № 93512 і № 92832, що належать Арцизькій і Кримській держплемстанціям, осіменили по 4550—6105 вівцематок і ярок. На Томаківській держплемстанції сім'ям кнура великої білої породи Сніжка 115 осіменили 691 свиноматку.

Такі, далеко не повністю використані, потенціальні можливості плідників сільськогосподарських тварин. Справа в тому, що між кількістю одержаних від плідника спермодоз і кількістю осіменених корів існує різниця. Вона пояснюється рядом факторів, проте один з них полягає в неповному використанні спермопродукції. Аналіз роботи держ-

племстанцій щодо забезпечення пунктів сім'ям та його використання свідчить про те, що багато колгоспних і радгоспних пунктів не використовують 25—30% завезеного сім'я, що зменшує показник інтенсивності використання плідників і різко зменшує прибутковість держплемстанцій.

Кращих результатів щодо використання сім'я домоглися в 1971 р. держплемстанції Львівської області. На пункти за рік було завезено 1479,1 л розбавленого сім'я, використано 1202,1 л, що становить 81,2%. Майже такі показники на держплемстанціях Волинської і Кримської областей. На Херсонській, Черкаській, Чернівецькій, Житомирській та інших держплемстанціях багато сім'я витрачають не по-господарськи. В цьому, звичайно, є об'єктивні і суб'єктивні причини.

Враховуючи, що при запровадженні глибокого заморожування сім'я з'явилися можливості для тривалого його зберігання в колгоспах і радгоспах, Міністерство сільського господарства УРСР зобов'язало обласні управління сільського господарства клопотати перед облвиконкома про встановлення оплати держплемстанціям за відпущену господарствам дозу глибокозамороженого сім'я залежно від класності і племінної цінності плідників. Виконком Львівської обласної Ради депутатів трудящих прийняв таке рішення і диференціював ціни за сім'я бугаїв-поліпшувачів, бугаїв-плідників класу еліта-рекорд, еліта та I класу.

Необхідно далі удосконалювати систему вирощування, відбору, розподілу і використання племінних плідників. У господарствах слід створити бугаєвідтворювальні групи. Починаючи з 1972 р. більш як у 70 племінних господарствах республіки спеціалістами держплемстанцій, зоотехніками-селекціонерами племгосподарств розгорнута робота по відбору найбільш продуктивних і типових для породи корів та перевірки їх на придатність до машинного доїння. Від відібраних корів будуть вирощувати бугаїв-плідників для держплемстанцій.

Тривалий час держплемстанції мали збитки від надходження бугаїв-плідників, не здатних для відтворювального процесу. Племінні господарства продавали держплемстанціям бугайців без попередньої оцінки статевої активності і сім'япродукції, внаслідок чого частина плідників вибраковувалась у перший рік використання. За завданням Міністерства сільського господарства УРСР спеціалісти Центральної дослідної станції штучного осіменіння сільськогосподарських тварин розробили «Тимчасові рекомендації по відбору бугайців для використання на держплемстанціях та станціях штучного осіменіння сільськогосподарських тварин», в яких викладена методика комплексної оцінки бугайців при їх відборі для держплемстанцій. За цими рекомендаціями впроваджується єдина система відбору та попередньої оцінки бугаїв-плідників, включаючи перевірку їх на відтворювальну здатність у племінних господарствах, що підвищить їх відповідальність за якість племінної продукції.

Крім вирощування необхідної кількості і якості племінних плідників, відбору їх для держплемстанцій, важливе значення має перевірка

за потомками їх спадкових задатків. Організаційні форми і стан цієї роботи описані у попередньому збірнику. Тепер слід звернути увагу на використання оцінених плідників. Як показали результати оцінки, багато держплемстанцій мають бугаїв-поліпшувачів, при використанні яких необхідно враховувати завдання, визначені планами селекційно-племінної роботи, необхідність високої інтенсивності використання їх та нагромадження запасів глибокозамороженого сім'я. У 1971 р. бугаями-поліпшувачами за удоем осіменено 648,5 тис., а за вмістом жиру — 521,4 тис. корів і телиць, баранами-поліпшувачами — 171,3 тис. вівцематок і ярок.

У 1972 р. держплемстанції Черкаської, Ворошиловградської і Ровенської областей сім'ям бугаїв-поліпшувачів осіменили по 40—78 тис. корів і телиць, або 20—25% до всього штучно осімененого поголів'я.

Відтворювальні здатності сільськогосподарських тварин значною мірою залежать від рівня повноцінності годівлі. На жаль, теорія і практика годівлі племінних плідників розроблені недостатньо, проте встановлена залежність об'єму еякуляту, активності, концентрації і резистентності сперми від цього важливого фактора. Наукові і практичні спостереження свідчать про те, що при недостатньому вмісті в раціоні протеїну об'єм еякуляту значно менший, ніж при нормальному його рівні. Погіршують відтворювальні здатності самців й інші недоліки в годівлі.

Грубими і соковитими кормами плідники держплемстанцій забезпечуються в основному за рахунок власного кормовиробництва, а концентрованими як за рахунок власних джерел, так і з державних фондів. Кормові засоби для плідників держплемстанцій повинні піддаватись зоотехнічному аналізу на вміст протеїну, вітамінів і мінеральних речовин, а силос — на кількість органічних кислот. Роботу цю виконують агрохімічні або ветеринарні лабораторії.

Перше дослідження кормів у IV кварталі 1971 р. показало, що на окремих держплемстанціях заготівлі грубих кормів приділяють недостатньо уваги, проводять збирання трав на сіно, сушіння і зберігання з порушенням рекомендованих строків, внаслідок чого одержують сіно незадовільної якості. Держплемстанції Черкаської області заготовили 564,7 т сіна, в тому числі з вмістом каротину до 10 мг в 1 кг — 449,1 т. Не кращої якості сіно заготовили держплемстанції Волинської області. При вибірковому аналізі в сіні Прилуцької держплемстанції каротину зовсім не виявили.

Організовано провели сінозбирання держплемстанції Закарпатської, Львівської, Миколаївської та інших областей, внаслідок чого переважна більшість сіна заготовлена доброї якості. Соковиті корми на більшості держплемстанцій мають вміст каротину в межах норми.

Аналіз кормів і аналіз проб крові бугаїв-плідників свідчить про необхідність підвищення поживної цінності раціонів.

На ефективність використання плідників значно впливає догляд і утримання їх, особливо систематичність і ефективність моціону. Добре поставлена ця справа на Ровенській держплемстанції, де запровадили

в просторих загонах щоденні в активному темпі групі прогулянки. Проте на багатьох держплемстанціях система активного моціону ще не вирішена. Інтенсивне навантаження на кістково-м'язову систему в період одержання сперми і відсутність активного моціону призводить до розвитку змін у структурі м'язів, кісток, суглобів, що проявляються в захворюванні кінцівок.

Плідники — основні засоби виробництва, головний племінний фонд республіки, і тривалість використання їх на держплемстанціях має важливе значення. У 1971 р. на держплемстанціях усіх відомств за різних причин вибуло 1614 бугаїв-плідників, що становить 23,7% до їх наявності на початок року. На держплемстанціях Волинської, Одеської, Тернопільської і Чернігівської областей вибуття плідників становить 16,3—17,5%, а в Київській, Харківській і Чернівецькій областях — понад 30%.

У 1966—1971 рр. із загальної кількості бугаїв-плідників, вибракуваних з держплемстанцій, що знаходяться на самостійному балансі, з причин заразних захворювань вибуло від 4 до 15%. З причин незаразних захворювань щороку вибуває 500—550 тварин, або 39,5—45,0% до всіх бугаїв-плідників, що вибраковуються протягом року. З цієї категорії значна частина бугаїв-плідників припадає на захворювання органів руху (в середньому 18% до всіх вибулих). Захворювання кінцівок нерідко буває наслідком неправильного утримання і використання бугаїв-плідників. З інших причин вибуває 500—700 плідників, або 40—45%. З цієї категорії більшість плідників щороку вибуває з причин імпотенції, низької якості сім'я, по старості, через неправильний догляд та утримання, надмірне використання та інше.

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПОМІСЕЙ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ ПРИ ПОГЛИНАЛЬНОМУ СХРЕЩУВАННІ

Б. М. БЕНЕХІС, В. М. СІРОКУРОВ, І. Т. ХАРЧУК,

кандидати сільськогосподарських наук

Г. М. НІКІТІНА, науковий співробітник

Центральна дослідна станція по штучному осіменінню
сільськогосподарських тварин

Інтенсифікація молочного скотарства вимагає від селекціонерів створення типу корів, пристосованих до дворазового машинного доїння. Вони повинні бути стійкими до захворювання на мастит, мати міцну конституцію і копитний ріг, що є необхідною умовою збереження здоров'я при цілорічному стійловому утриманні в промислових молочних комплексах, і головне — високу молочну продуктивність. Селекція за рівнем молочної продуктивності традиційно веде́ться в усіх господарствах, що розводять симентальську і чорно-рябу худобу. На Київщині